ԵՐԵՍՈՒՆՄԷԿԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԱԿ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցէն. Тифлисъ, Редакція «Мшакъ». կամ Tiflis, Rédaction «Mschak». Տելեֆօն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի եւ տօն օրերից).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպէկ. Տելեֆօն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Եփեմիա Եակօվլևնա, Օլգա Ալէքսանդրօվնա, Ալէքսանդր և Նապօլէօն Վասիլևիչ Մելիք-Մինասեանները ցաւօք սրտի յայտնում են առաջինը՝ իր ամուսնու և թանգագին ամուսնու, իսկ վերջինները իրանց հօր՝

ՄԻՐԶԱ ԲԱՐՍԵՂ-ԽԱՆ ՄԵԼԻՔ-ՄԻՆԱՍԵԱՆՑԻ

մահը, որ տեղի ունեցաւ փետրվարի 23-ին, առաւօտեան 7 ժամին, կարճատև, բայց ծանր հիւանդութիւնից յետոյ։ Հոգեհանգիստը տեղի կունենայ այսօր, փետրվարի 24-ին, երեկոյեան 7 ժամին, իսկ յուղարկաւորութիւնը չորեքշաբթի, փետրվարի 26-ին, առաւօտեան 10 ժամին, իր բնակարանից (Բէբուտօվսկայա փողոց, տուն Մարգարեանի) դէպի Մողնու ս. Գէորգ եկեղեցին։ Թաղումը Վերայի գերեզմանատանը։ 1—1

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ի՞նչ օգուտ.—ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մատենագրութիւն. Նամակ Բաթումից. Նամակ Խրիմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Սպանութեան փորձը Վենեցիայում. Մատթէոս Պալէօղեանի սպանութեան գործը. Արտաքին լուրեր.— ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ. — ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ. — Բարեկենդանի զրոյցներից. Աղջիկ թէ փող։

Ի՞ՆՉ ՕԳՈՒՏ

Լրագիրը ուսումնասիրում է կեանքը և նրա պահանջները, պարզում է այն պակասութիւնները և թերութիւնները, որոնք գոյութիւն ունեն իրականութեան մէջ, բացատրում է թէ ինչ ձևով կարելի է բարւոքել իրերի դրութիւնը, յորդորներ է կարդում, որ մարդիկ գործունեայ լինեն հասարակական ասպարիզում և սպասում է իր քարոզների իրագործութեան։

Սակայն անհրաժեշտ է, որ կեանքի մէջ երևան գան իրագործողներ և մարմնացնեն այն, ինչ որ տեսականապէս պարզաբանված և մշակված է։ Ի՞նչ օգուտ, եթէ հասարակութիւնը կը բաւականանայ միայն լսելով, միայն իր ընթերցասիրական պահանջը լրացնելով և փորձ չի անի նոր քայլեր անել դէպի առաջ և բարւոքումներ մտցնելու իրականութեան մէջ։

Առաջադիմութիւնը մի անգամից և յանկարծակի չէ կատարվում։ Նա տոկուն աշխատանքի և անձնուէր գործունէութեան արգասիք է։ Պէտք է աշխատել օրեր, շաբաթներ, ամիսներ և տարիներ, որպէս զի կեանքը փոքր ի շատէ խոր կերպով զգայ առաջադիմութեան բարիքները։ Այդ տոկուն աշխատանքին շատ քչերն են դիմանում և շուտով յուսահատվում են ու հեռանում ասպարէզից։ Կուլտուրական գործը դժուար գործ է, իսկ մարդիկ ոչ միայն միմեանց չեն աջակցում և խրախուսում, այլ յաճախ միմեանց խանգարում են և խոչընդոտ հանդիսանում։ Մասնաւոր դիտումները, անարժան նախանձը և որոգայթլարութիւնները գալիս են լրացնելու այն արգելքները, որոնք դրված են կուլտուրական գործողների առաջ։

Դուք, իրականութեան մէջ գործող անհատներ, պէտք է զգաք, որ մեր սերունդի առաջ դրված են մի շարք ծանրակշիռ խնդիրներ, որոնք գործնական լուծում են պահանջում ձեզանից։ Միթէ դուք սպասում էք մի դիւթական գաւազանի, որ յանկարծ, մի ակնթարթում, կեանքը բարեփոխվի և մեր թշուառ իրականութիւնը դրախտի վերածէ։ Ո՛չ, չը կայ այդպիսի դիւթական գաւազան։ Դուք պէտք է աշխատէք կեանքի բարւոքման համար և ձեր աշխատանքով հարթէք նրա համար ճանապարհ։

Եթէ դուք միայն կրաւորական դեր կրնդունէք ձեզ վրա, եթէ դուք միայն հանդիսատեսի դերը կը բռնէք, այն ժամանակ կեանքը կը մնայ նոյն անմխիթար վիճակի մէջ, որ գոյութիւն ունի և առաջ չի գնայ։

Դուք պէտք է գործէք։ Դա անհրաժեշտ պայման է առաջադիմութեան համար։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Bresnitz von Sydacoff: „Dis Chustenverfolgungen in der Turkei unter dem Sultan Abdul Hamid“. Dritts Auflage. Բ. ֆօն Սիդակօվ. „Քրիստոնեաների հալածանքը Թիւրքիայում սուլթան Աբդուլ Համիդի օրով“։ Երրորդ հրատարակութիւն։

Ժամանակակից քաղաքական հարցերից ոչ մէկը այնքան բարդ ու կնճռոտ չէ, որքան «Արևելեան հարցը»։ Տարիներ, տասնեակ տարիներ է, որ խօսվում ու գրվում է նրա մասին, բայց դեռ «սայլը տեղից չէ շարժվել», խնդիրը չէ լուծվել։

Սակայն Թիւրքիայի ներկայ րեժիմն այնքան անտանելի է, երկրի սօցիալական-տնտեսական դրութիւնն այնքան ճնշող, որ ազգաբնակութիւնը այլ ևս չէ կարողանում լուռ ու մունջ տանել ծանր լուծը։ Նա բողոքում է մերթ Արաբիայից, մերթ Փոքր Ասիայի խորքերից, մերթ Մակեդոնիայից, մերթ Տերսիմի լեռներից։

Այո, լռվում է նա, բայց նորից խեղդւում արեան գետերի, գիւղերի կոյտերի մէջ, որովհետև բժիշկ Եւրոպան չէ ուզում կտրուկ միջոցով բժշկել «հիւանդ Թիւրքիային», որպէս զի պահպանած լինի Արևելքի status quo-ն։ Թող հոսէ արիւնը, թող կոտորվեն մարդիկ, միայն թէ պետութիւնների հանգիստը չը խանգարվի —այդ է ներկայ քաղաքականութեան նշանաբանը։

Բայց արդարութեան ու մարդասիրութեան զգացմունքը միշտ էլ ստիպել է շատերին բողոքել այդպիսի դաժան ու անսիրտ քաղաքականութեան դէմ։

Ահա մի այդպիսի բուռն բողոք է ներկայացնում ֆօն Սիդակօվի աշխատութիւնը, որի բովանդակութիւնը այնքան մօտ է, այնքան սերտ կապով կապված ժամանակակից անցքերի հետ...

Հեղինակը պաշտօնական փաստաթղթերի և իր անձնական տպաւորութիւնների ու փորձառութեան վրա հիմնված՝ նկարագրում է խնամական թուականների արիւնոտ անցքերը Հայաստանում, Կրէտէում և Մակեդոնիայում, ցոյց է տալիս, որ թիւրք կառավարութիւնն ինքն է եղել ամբողջ չարիքի պատճառը, ինքն է առաջացրել կոտորածներն ու աւերումները և այդ բոլորից յետոյ մի ջերմ կոչ է անում Եւրոպային՝ թողնել քարասրտութիւնը, հետևել արդարութեան ու մարդասիրութեան ձայնին և միանգամայն ընդմիշտ վերջ դնել թիւրքահպատակ քրիստոնեաների հեծեծանքին։

Խօսելով հայերի մասին, նա ասում է.—«Հայ ժողովուրդը մի կուլտուրական ազգ է, որ շատ հին ժամանակներից ընդունել է քրիստոնէութիւնը։ Նա իսկապէս Փոքր Ասիայի ամենազարգացած, ամենախելացի և ամենագործունեայ ազգն է... Բայց եթէ հայկական կուլտուրան ներկայումս այնպիսի ստոր աստիճանի վրա է կանգնած—դրա պատճառը մահմեդականների ճնշումն է։ Եւ իսկապէս. կա՞յ արդեօք մի երկիր կամ մի ազգ, որը պահպանած լինի իր կուլտուրան և քաղաքակրթութիւնը թիւրքերի իշխանութեան տակ։ Հայերը ներկայումս էլ իրանց զարգացմամբ՝ շատ բարձր են թիւրքերից։ Թիւրքիայում բոլոր կողմերում էլ կարելի է պատահել հայ ինժեների, բժշկի, ճարտարապետի, վաճառականի ու պաշտօնեայի։ Բուն երկրում հայերը գլխաւորապէս երկրագործներ, բանուորներ ու վարձկաններ են։

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ԲԱՐԵԿԵՆԴԱՆԻ ԶՐՈՅՑՆԵՐԻՑ

(Երևանից)

Ես ապրում էի մի շատ տարօրինակ ընկերի հետ մի և նոյն սենեակում։ Տարօրինակ էր նա իր բնաւորութեամբ, տարօրինակ իր խօսակցութեան ձևով, իր շշմեցրած հարցերով։ Եւ ես տանում էի այդ ընկերի բոլոր տարօրինակութիւնները, գնահատելով այն ճշմարտախօսութիւնը և անկեղծ վրդովմունքը, որոնք կազմելով նրա բնաւորութեան գիծը, արտայայտվում էին ամէն անգամ, երբ առիթը ներկայանում էր։

—Վերցրու, Վահան, գրիչը և գրիր այն, ինչ որ ես կը խօսեմ։ Սենեակի մի անկիւնից դէպի միւսը արագ քայլերով յանկարծ ինձ դիմելու սովորութիւն ունէր նա, առանց ուշադրութիւն դարձնելու իմ յարմարութիւնների վրա։

—Հա, էլի ինչ է պատահել, կը հարցնէի ես։

—Գրիր, քեզ ասում եմ, կը կրկնէր նա վրդովված կերպով։

Եւ ես կը հնազանդվէի նրան։

Ահա այդպիսի հրամայական տօնով նա ներս մտաւ սենեակ այն ժամանակ, երբ ես պատրաստվում էի քուն մտնել։

Նրա տրամադրութիւնը մի փոքր լաւ էր, երևի հրաւէրքը, որից ես հրաժարվեցի, առատ էր եղել գինով։ Այդ բաւական էր, որ ես առանց մի բառ անգամ արտասանելու մօտենայի սեղանին և վերցնէի գրիչը, ուշադրութիւն չը դարձնելով սենեակի ցուրտ օդին։

Եւ ընկերս, սկսելով իր սովորական քայլուածքը, ինքն իրան հարցեր էր տալիս և պատասխանում, պահանջելով որ ոչ մի բառ բաց չը թողնեմ ես։

—Ինչից էր առաջացել քաղաքային հիւանդանոցի հրդեհը։

—Փետրվար ամսի մէջ չինված վառարանից։

—Շնորհիւ ինչի այնքան հեշտութեամբ հրդեհի առաջն առնվեց։

—Շնորհիւ այն մի հատիկ ջրհան մեքենայի, որին լծվում են քաղաքային վարչութեան երկու ծառաները։

—Ի՞նչի համար են Աստաֆեան փողոցի մի շարք Գալկինի սիստեմի լուսաւոր լապտերները։

—Ցեխի մէջ թաղված կրկնակօշիկները գտնելու համար։

—Ճիշտ է, որ օր. Տ. դատարան է դիմել տիկին Ե.-ից պատիւ պահանջելու Ս.-ի տանը բազմաթիւ կանանց ներկայութեամբ իր կրած վիրաւորանքի համար։

—Թէև չէ դիմել, բայց ասում են բողոքը պատրաստ է և սպասում է պաս երկուշաբթի օրվան։

—Ինչո՞վ կը վերջանայ այդ։

—Երևի նրանով, որ մի օր դատարանի առաջ երկու պատուաւոր կանայք, բազմաթիւ վկայ կանչված պատուաւոր կանանց ներկայութեամբ, պիտի կրկնեն այն ամէնը, ինչ որ նրանք արտասանեցին միմեանց հասցէին խրնջոյքում։

—Ի՞նչու այսքան աղմուկ է հանել երկու կանանց կռիւը։

—Բաս չէս լսել, որ քառասուն տղամարդկանց գլուխ պատռելը չարժէ մի զոյգ կանանց լեզուակռւին։

—Ի՞նչու դեռ ևս մայիսի 11-ին կատարվելիք քաղաքային ընտրութիւնների հրահանգները այսքան շուտ տարածեցին։

—Որպէս զի թղթախաղի տարվածների ուշքը այլ կողմ դառնայ։

—Նպատակի հասա՞ն։

—Ոչ ամենևին։

—Ի՞նչպէս անցաւ այս տարվայ օրիորդների տօնավաճառը։

—Շատ աջող։

—Ի՞նչ գին ունեցան արժէթղթերը։

—Հազար րուբլուց ոչ պակաս։

—Ի՞նչով բացատրել այսչափ սնանկութիւնները։

—Ամօթի և պատկառանքի բացակայութեամբ։

—Ի՞նչպէս անցաւ դերասան Յովհաննիսեանի «Բէնէ»-ը։

Նոյն Բէնի խօսքերով արտայայտած «ոչ աւել ոչ պակաս»։

—Ապա ինչին վերագրել այդքան ծափահարութիւնները։

—Երևանցիների ճաշակով խաղալուն։

—Ի՞նչպէս։

—Բարձր ձայն, սահուն լեզու, մանաւանդ անդամների չափազանց արագ շարժում։

—Ապա ինչու հանդիսականներ քիչ էին։

—Որովհետև դահլիճում չէր դրված և ոչ մէկ հատ կանաչ սեղան։

—Ապա ինչու «Բուզանդ»-ին աւելի հանդիսականներ կային։

—Որովհետև խաղերի համար էին գնացել։

—Միթէ գեղարուեստի նշանակութիւնը այդքան ընկել է երևանցիների աչքում։

—Միթէ եղել է երևանցու մէջ գեղարուեստական ճաշակ։

—Ապա ինչ յոյսով են գալիս տիկին Սիրանոյշ և Աբելեանը։

—Որովհետև անցեալում նրանց խումբը աջողութիւն է ունեցել։

—Ապա ինչու են ջոկ-ջոկ գալիս։

—Որովհետև երկու հայի գլուխ մի պղնձում չեն տեղաւորվի։

—Այս անգամ ինչպէս կանցնի նրանց գործը։

—Շատ-վատ, եթէ ջոկ-ջոկ գան և լաւ, եթէ միասին լինեն։

—Ինչո՞ւ Մ. արձակեց իր ծառայողին։

—Որովհետև ծառայողը, հակառակ իր աղայի հրամանին, չուզեց կառապանի մօտ նստել։

—Ո՞ւմ վրա էք բարդում Վարդանանց տօնի միջնադէպի յանցանքը։

—Վարչութեան։

—Ինչո՞ւ։

—Որովհետև վարչութիւնը, կանանց, այն էլ ոչ բոլորին, ներս ընդունելով՝ դռները փակեց ժողովրդի առաջ։

—Ի՞նչ պիտի անէր, քանի որ տեղ չը կար։

—Իհարկէ տեղ չէր լինի, քանի որ դահլիճի մի մասը բռնել էին աշակերտները և երգեցիկ խումբը ամբիոններով և դաշնամուրներով հանդերձ։

—Ապա ինչպէս պիտի անէին։

—Այնպէս, ինչպէս ամէն տարի։

Երգեցիկ խմբի և աշակերտների տեղը միշտ եղել է տեսչի սենեակը, իսկ դռները բաց թողնելով լցվել է այնքան ժողովուրդ, որքան հնար է եղել, տեղ չը գտնողը հեռացել է առանց տրտունջի։

—Աղմուկը մեծ էր։

—Այնքան մեծ, որ ստիպեց ճառախօսին դադարեցնել իր ճառը, և հանդէսը դուրս բերել բակը։

—Ճիշտ է որ առաջնորդը բարկացաւ դռները բացել առաջարկող համալսարանական ուսուցչի վրա։

—Այո, մինչև անգամ բղավեց։

—Ճիշտ է, որ տեսուչ վարդապետը միջանցքում խօսքով վիրաւորեց մի քանիսին, որոնց թւում նաև մի օրիորդի և մի տիկնոջ։

—Այո, միայն ներողամիտ պիտի լինել, որովհետև նա խիստ ջղային է։

—Ի՞նչու այսպէսի ցաւալի դէպքեր են տեղի ունենում։

—Որովհետև խորդութիւն է առաջ եկել ժողովրդի և նրա դպրոցի մէջ. գլուխ է բարձրացրել մի հակաժողովրդական հոգի. ժողովրդի

Բայց հայ երկրագործն էլ, ինչպէս և միւսները, չափազանց ճնշված են ծանր հարկերի տակ։ Հէնց այդ պատճառով էլ հայերը, ինչպէս նաև Թիւրքահպատակ բոլոր քրիստոնեայ ազգերը, կազմում են մի յեղափոխական տարր, որի համար չատ ցանկալի է այսօր կամ վաղը Թօթափել Թիւրքական լուծը»... (եր. 11—12)։

Դրանից յետոյ պ. Սուդակով առաջ է քաշում հայկական կոտորածների սև ու մութ պատկերը, երկար կանգ է առնում Օսմանեան բանկի դէպքի վրա, ապա անցնում է Կրետէի ու Մակեդոնիայի անցքերին և գրուածքը եզրափակում է մի կոչով՝ «Մի խօսք Եւրոպայի՞ն» վերտառութեամբ։

Վերջ դնել «հիւանդ Թիւրքիայի» գոյութեանը, քանի որ «վաղուց արդէն հասունացած է այդ հարցը»...—ահա սա է այդ «խօսքի» բովանդակութիւնը։

Բայց Եւրոպան, գոնէ այժմ, կը հետևի արդեօք այդպիսի խորհրդին։

Կասկածելի է։

Ե. Թօփչեան

—

Նոր ստացված գրքեր. 1) Օսսիան—„Քերթուածներ“, Ա., Թարգմանեց Հ. Արսէն Ղազիկեան, Վենետիկ, 378 եր. գինը ֆր. 1,50. 2) Ե. Թ.—„Մեծ Ներսէս“, կենսագր., 36 եր., Պետերբուրգ, գինը 10 կոպ. 3) Ա. Ահարոնեան—„Մայրերը“ (արտատպած „Մուրճ“ ամսագրից) Թիֆլիս, 47 երես, գինը 15 կոպ. 4) Յովհաննէս աւագ քահ. Մարտիրոսեան—„Հայոց եկեղեցու համառօտ պատմութեան դասագիրք“. Թիֆլիս, 124 երես., գինը 35 կոպ. 5) Շահան-Սիմոն—„Ուղեցոյց տարրական ձայնագրութեան“, Մոսկվա, 63 եր., գինը 40 կոպ. 6) Էմինեան Ազգագրական Ժողովածու. հատոր Դ.—„Ժողովրդական հէքիաթ“, հաւաքեց Ս. Հայկունի. Մոսկվա—Վաղարշապատ. 1902, եր. VIII+462, գինը 1 ր. 25 կոպ. 7) „Թլուատ Դաւիթ“, ժողովրդական վէպ, գրի առաւ Ա. Աբեղեան, արտատպած „Ազգագրական Հանդէսից“. Թիֆլիս, 73 եր., գինը 30 կոպ. 8) Յարութիւն Խասյեան—„Դպրացի տրուկներ“, պատկեր. Թիֆլիս. 15 եր. գինը 5 կոպէկ։ 9) Архимандритъ Месропъ Теръ-Мовсесянъ—„Исторія перевода Библіи на армянскій языкъ“. Спб., XIX+286 стр., цѣна 3 рубля. 10) П. Тотоміанцъ—„Муниципализація торговли хлѣбомъ“, м. 1902. 11) Dr. V. Totomiantz—„Municipalisation des entreprises industrielles en Italie“. Paris, 1902. 12) Д-ръ Михаилъ Гедевановъ—„Организація учрежденій для душевно-больныхъ“. Тифлисъ, 1901. 9 стр., 13) Էդմոն Թեաի—„Վարժապետը“, Թարգ. Լևոն Մ.—Աղ., 1902, երես 20, գինը 5 կոպէկ, 14) Յարութիւն Թումանեանց—„Հազարան-Բլբուլ», փէերիա երեք արարուածով ու չորս պատկերով (արտատպված „Լումայից“), Թիֆլիս, 1902, եր. 71, գինը 30 կոպէկ, 15) Ա. Յ. Ասմամ—„Արին“ քրդական բարբերից, արտատպած „Տարազ“ շաբաթաթերթից, „Թիֆլիս, 1902։ եր. 24, „գինը 10 կոպ., 16) Բագրատ Խալաթեանց—„Հայ ժողովրդական դիւցազնական վէպը հանդերձ քննադատութեամբ“. Վիեննա. 1903, եր. 72. գինը 1 ֆրանկ, 17) «Հաշիւ Նոր-Նախիջևանի հայազգի աղքատաց Եկեղեցական Հոգաբարձութեան 189[illegible]—1901 տարեշրջանների գործունէութեան“, Նոր-Նախիջևան, 1902. եր. 221. 18) ისტორია კათოლიკოზისა ქართველთა შორის, მღვდელი მიხაელ თამარაშვილისა, ტფილისი, 1902 წ.

ՆԱՄԱԿ ԲԱԹՈՒՄԻՑ

—

Փետրվարի 20-ին

Մենք էլ տօնեցինք Վարդանանց նահատակների յիշատակը։ Տեղիս հայոց եկեղեցում, թէև ոչ մեծ բազմութեան ներկայութեամբ, տեղի ունեցաւ Վարդանանց տօնի առիթով սովորական պատարագը և ապա Մելեան քահանան մի երկար քարոզ խօսեց։

Նոյն օրը երեկոյեան տեղիս քաղաքային դումայի շինութեան մէջ նշանակված էր հայկական երեկոյթ՝ յօգուտ տեղիս հայ աղքատների։ Հազիւ թէ Բաթումի հայ հասարակութիւնը որ և է ժամանակ այնպէս գիտակցօրէն, միահամուռ ոյժով, միացած սրտով ու զգացմունքով վերաբերված լինի դէպի որ և է գործ, ինչպէս վերաբերվեց այդ երեկոյթին։ Եւ հազիւ թէ որ և է գործ էլ այնքան նիւթապէս, թէ բարոյապէս վարձատրած լինի աշխատող անձանց ջանքերը, որպէս այդ երեկոյթը։

Քաղաքային դումայի ամբողջ շէնքը լցվել էր ամեն ազգի ընտիր հասարակութեամբ։ Շինութեան ամբողջ մասերը զարդարված էին գորգերով, կարպետներով, թարմ ծաղիկներով և էլէքտրական լապտերներով։ Ամեն տեղ աչքի էր ընկնում մեծ ջանք յարգելի ղեկավարների կողմից։ Զարդարանքները նոյնպէս և նկարչական մի քանի բաներ մասնաւորապէս յանձն էր առել կատարելու նկարիչ պ. Ա. Ցէթվաճեանը։

Ժամը մօտ $9^1/_2$-ին երեկոյթը բացվեց պ. Ե. Փիլոյեանի ղեկավարութեամբ պատրաստված ազգային տարազով երկսեռ քառաձայն խմբի «Արիք հայկազունք» մարշով, և ապա յաջորդաբար սկսեցին տեղի ունենալ ուրիշ բաներ, որոնց մի առ մի թւելը չատ տեղ պիտի գրաւէր, ուստի չենք գրում։ Ընդհանուր առմամբ ամեն ինչ անցաւ չատ աջող և գուրեկան, որով և չատ գոհ մնաց հասարակութիւնը։ Բեմի վրա հայկական կլոր պարեր և երգեցողութիւնները վերջանալուց յետոյ, դահլիճում սկսեցին եւրոպական և կովկասեան պարեր, որոնց ժամանակ նուագում էին թէ զինուորական նուագախմբեր և թէ յատուկ բերել տուած սազանդարներ։ Պարերը տևեցին մինչև առաւօտեան ժամը 6-ը։

Երեկոյթին սակայն փայլ էին տալիս նաև յատուկ երեկոյթի համար պ. Ցէթվաճեանի նկարած և ապա Թիֆլիսում պ. Գնունիի մօտ տպված ֆօտօտիպ գեղեցիկ ծրագիր—պատկերները, որոնք նոյնպէս վաճառվում էին յօգուտ երեկոյթի։ Առհասարակ երեկոյթը այնքան էր ոգևորել ամենքին, մանաւանդ տեղիս երիտասարդներին, որ նրանցից փոքր ի չատէ ունեւորները իրանց համար յատուկ ազգային տարազով թանգագին կտորներից թաւշեայ և մետաքսէ չորեր էին կարել, բոլորն էլ ոսկեզօծ թելերով զարդարված։

Մի խօսքով այս առաջին ընդհանուր հայկական երեկոյթի փորձը պարզ կերպով ցոյց տուեց, որ տեղացի հայերը, թէ կամք և ցանկութիւն ունենան, կարող են ամեն տարի այսպիսի երեկոյթներ սարքել։ Յուսանք, որ գէթ ապագայում չեն զլանայ շարունակելու այդպիսի մի գեղեցիկ գործ, որի կրթական նշանակութիւնը անկասկած անուրանալի է ամենքիս համար։

Գ. Գրիգորեանց

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

—

Էջմիածին, փետրվարի 18-ին

«Բանասէրի» այս տարվայ յունվարի համարում զետեղված է «Իմ գործակալութեան ժամանակ հաւաքած մի քանի արձանագրութիւններ» վերնագրով մի յօդուած, որ իմ ստորագրութիւնս է կրում։ Թիւրիմացութեան տեղիք չը տալու համար սրանով յայտնում եմ ի գիտութիւն ընթերցողների, որ այդ յօդուածը իմ գրածը չէ։

Այդ յօդուածով հրատարակված արձանագրութիւնները, ճշմարիտ է, պ. Բասմաջեանը մի երկու տարի սրանից առաջ քաղել է իմ ճանապարհորդական յիշատակարանից՝ կանխօրէն թոյլտուութիւն ստանալով հարկ համարած դէպքում իր ուսումնասիրութեամբ և պատասխանատուութեամբ հրատարակելու, միմիայն յիշելով, որ արձանագրութիւնները քաղել է իմ յիշատակարանից։ Սակայն այժմ պ. Բասմաջեանը առանց իմ գիտութեան իր կազմած յօդուածի տակ դրել է իմ ստորագրութիւնս։ Ուստի և, պարզ է, որ արձանագրութիւնների ընթերցուածների, եղծված տեղերի պարզաբանութեան և առհասարակ յօդուածի ամբողջ կազմութեան պատասխանատուութիւնից ինձ ազատ պէտք է համարել։

Աւելորդ չեմ համարում նկատել, որ «Բանասէրում» հրատարակված այդ արձանագրութիւնների մէջ դժբաղդաբար բաւական սխալներ են սպրդել,—օրինակ—ա մ ե ն ա զ գ ի ն ա լ փոխանակ ա մ ե ն ա զ գ ի ն ա լ (ա թ), ա ր դ ի թ է փոխ. ա ր դ ե թ է. Ե ր ո ւ ս ա ղ է մ Ք ր. Ա. ծ. փոխանակ Ո ղ ո ր մ (ե ա) Ք ր. Ա. ծ. ո ր մ ա ջ ի փոխ. ո ր տ ա յ. Զ ա ք ա ր ի փոխանակ Զ ա ք ա ր ի ա. Տ ա յ ի ն փոխ. Տ ա յ ի ր ի ն. Բ ր դ ի ն փոխ. Ք ր դ ի ն. Ա մ ր Զ ք ր ն (?) փոխ. Զ ր ք ի ն և այլն։

Վերոյիշեալ արձանագրութիւններից մի քանիսը չուտով կը հրատարակվեն «Հայագիտութեան Հանդէսի» մէջ։

Միխիթար վարդապետ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

Թիֆլիսի շրջակայքում դարձեալ ցրտեց և լեռների վրա բարակ չերտով ձիւն նստեց։ Սակայն ձիւնը հալվում է։

—

Թիֆլիսի քաղաքային դուման իր երէկվայ նիստում քաղաքագլուխ ընտրեց իշխան Ն. Վ. Երկայնաբազուկ—Արղութեանին։ Իշխանը ընտրվում է այդ պաշտօնը կատարելու համար երրորդ անգամ։ Առաջին անգամ նա քաղաքագլուխ է ընտրվել 1891 թ-ին և վարել է այդ պաշտօնը մինչև 1893 թւականը, երկրորդ անգամ ընտրվել է 1895-ին և պաշտօնավարել է մինչև հետևեալ 1896 թւականը։

—

Մեզ տեղեկացնում են, որ մի քանի օրից յետոյ Բագւում ձմեռային կլուբում բացվելու է նկարիչ Գ. Բաշինջաղեանի պատկերների ցուցահանդէսը։ Այնտեղ ցոյց դրված կը լինեն 35-ի չափ մեծադիր պատկերներ, որոնց մեծ մասը նկարված է Պարիզում, որտեղ գտնըվում էր նկարիչը երկու տարի առաջ, իսկ մի մասը լրացրած է Կովկասում։ Պատկերահանդէսը չարունակվելու է 25 օր։

—

Դրամատիկական ընկերութեան հայ դերասանները մեծ մասամբ մնացել են Թիֆլիսում։ Նրանք չեն վստահանում խմբեր կազմել գաւառներ գնալու համար, որովհետև նախորդ տարիներում նրանք մեծ մասամբ վնասներ են կրել իրանց արտիստական ճանապարհորդութիւններից։

—

Ուրբաթ, փետրվարի 21-ին, տեղի ունեցաւ Թիֆլիսի քաղաքային ուպրավայի և տեխնիկ-ձայնաւորների միացեալ ժողովը, որի ժամանակ քննվեց քաղաքը էլէքտրականութեամբ լուսաւորելու համար կազմված և վերջնականապէս ուղղված նախագիծը։ Միացեալ նիստը, քննելով այդ հարցը, որոշեց հաստատել այդ նախագիծը և ներկայացնել Թիֆլիսի նահանգապետին։

—

Ուսուցիչ Տէր-Դաւթեանի չքաւոր ընտանիքի օգտին ստացանք Գ. Խ.-ից 5 րուբլի, Ս. Ա.-ից 1 րուբլի և Հ. Եղեանից՝ 5 րուբլի, ընդամենը 11 րուբլի։

—

Ստացանք Րաֆֆիի մօր օգտին Հ. Եղեանից 5 րուբլի։

—

Պետերբուրգի հիմնարկութեան 200-ամեայ յօբելեանի առիթով Մարմարիոնեայ պալատում, Նորին Բարձրութիւն Մեծ Իշխան Կօնստանտին Կօնստանտինօվիչի նախագահութեամբ,

---

քուէով ընտրեալների տեղ բազմել են նշանակովի հոգաբարձուներ. ոտքի տակ են գնացել մեր եկեղեցու ժողովրդական աւանդական իրաւունքները։

—Ճի՞չտ է, որ ս. Յովհաննէս եկեղեցու նորընտիր երէցփոխը ուզում է հրաժարվել։

—Եթէ ոչ այսօր, երեւի մի քանի ժամանակից յետոյ կը հրաժարվի։

—Ի՞նչու։

—Շատ պարզ է, իրաւունքների սահման չէ մնացել, ջանքեր են լինում երէցփոխներն էլ նշանակովի անել։

—Ճիշտ է որ Բ—ցի տիրացուն իր գործը առաջ տանելու համար 15 լիտր բրինձ է բերել։

—Այո, վերջին մի լիտրը բաժին է ընկել երկու տէրտէրների—մարդա կէս լիտր։

—Բայց մի՞թէ տիրացուի լեզուն մաքրելու համար բրնձաջուր էր հարկաւոր։

—Ոչ, բրնձաջուր հարկաւոր էր քարեխօսների լեզուն մաքրելու համար, իսկ տիրացուի լեզուն մաքրելու համար ոսկեջուր է հարկաւոր։

Ես այլ ես համբերել չը կարողացայ իմ տարօրինակ ընկերի տարօրինակ հարց ու փորձերին։

Իսկ քո լեզուն մաքրելու համար հարկաւոր է, այն էլ մեր քաղաքի, Շուշիի, ազօտեան թրթուռը, բղավեցի ես և գրիչը սեղանին խփելով ոտի կանգնեցի։

Բուն բարեկենդանի վերջին 12-րդ ժամը խփում էր արդէն։

Վահան

ԱՂՋԻԿ ԹԷ՞ ՓՈՂ

—

Բարեկենդանի վերջանալով, ամուսնութիւններն էլ դադարեցին, ուստի ես կամենում եմ մի փոքրիկ հաշիւ տալ դրանց մասին։

Ես չեմ թւելու, թէ ո՞ր հարսանիքում ինչպէս էին քէֆ անում, կամ ո՞րտեղ բազմութիւն չատ ու քիչ կար. այլ ես կամենում եմ հաշիւ տալ, թէ մեր ամուսնացող երիտասարդները ինչ են աչքի առաջ ունենում իրանց համար հարսնացու ընտրելիս։

Նրանք ամուսնանալիս ինչ են աչքի առաջ ունենում. օրիորդի կրթութիւնը, վարք ու բարքը, բարոյականութիւնը, գեղեցկութիւնը, չնորհքը, փոխադարձ սէրը, թէ մի այլ բան։ Յաւելով պէտք է ասել, որ ոչ. այս բոլորը կազմում են մեր երիտասարդների համար երկրորդական և երրորդական հարցեր. առաջին և ամենագլխաւոր պայմանը այստեղ փողն է. ունի աղջիկը փող, ունի և միւս բոլոր յատկութիւնները. չը կայ այդ սև, խռովարար մետաղը, չը կայ և օրիորդի համար ամուսնութիւն. դրա համար էլ մեր չատ չքաւոր, թէև համեստ ու խելացի, օրիորդները մնում են տանը նստած, իսկ հարուստները չուտով փեսացուներ են գտնում, քողարկելով ունեցած պակասութիւնները մի քանի հազարներով։ Այս տարի ես ականատես եմ եղել մի քանի ամուսնութիւնների և բոլորի մասին էլ նոյն կարծիքն եմ կազմել. այսինքն, որ մեր երիտասարդները ամուսնութեամբ նայում են հարստանալու աչքով։

Երիտասարդական մաքրութիւնը խանգարելով զանազան հասարակաց տներում, սիրուհիների գրկում, աշխարհային բոլոր զուարճութիւնից յագեցած մեր 35—40 տարեկան երիտասարդը սկսում է նոր մտածել ամուսնութեան մասին և փնտռել իր համար արժանաւոր ամուսին, ի հարկէ, 16-ից մինչև 18 տարեկան օրիորդներից։ Նա ցանկանում է, որ օրիորդը լինի համեստ, բարոյական, գեղեցիկ, տանտիկին, մի խօսքով ամեն բարեմասնութիւններով օժտված (իր մասին նա լռում է)։ Առաջարկում են մի քանի օրիորդներ. Նրանցից չատերը նոյն իսկ համապատասխանում են պարոնի պահանջներին։ Բայց այդ հրեշտակային գեղեցկութիւն ու վարք ու բարք ունեցող օրիորդը դուր չէ գալիս մեր 40 տարեկան երիտասարդին։ Սակայն այդ նոյն պարոնին առաջարկում են մի այլ օրիորդ, որի ներքին նիստ ու կացից չատ քիչ տեղեկութիւն ունի, արտաքինը տգեղ. նոյն իսկ աղջկատէրը այդ խոստովանում է, բայց վրան 10,000-ից մինչև 15,000 րուբլի փող ունի. մեր երիտասարդը ուրախանում է. վերջապէս նա գտնում է այն, ինչ փնտռում էր, այդ ժամանակ և աղջիկն է աչքին դուր գալիս, և բարեկամութիւնը և նրա բոլոր միւս յատկութիւնները. երկնքից իջած հրեշտակ է նա, և առանց տատանվելու նրա մասին է դնում պայտքով գնած հարիւր րուբլիանոց մատանին. չէ՞ որ նրան այժմ ամենքն էլ հաւատում են. նա այժմ հարուստ է։

Իսկ թէ հարսի ծնողները որպիսի նեղութեամբ, չարչարանքով, զրկանքով են լրացնում իրանց փեսայի պահանջը, դժուար է նոյն իսկ նկարագրել. այդ միայն նա կարող է հասկանալ, ով իր կաչուի վրա փորձել է։ Այո, ես ականատես եմ եղել մի միջակ ընտանիքի ապագայ զօքանչի աղի արցունքներին և սիրտս մորմոքվել է։ Հարսանիքի օրն է. ամեն ինչ պատրաստ, բոլորը ուրախ և զուարթ սպասում են երեկոյին. բայց ահա սև ամպը անցնում է և ամեն ինչ փոթորկում. տղան գործը չէ հաւանել, նորն է պահանջում և մինչև չը տան՝ ոտը ներս չէ դնելու..., իսկ հարսի տէրը արդէն իր վերջին կոպէկն անգամ ծախսել է աղջկայ օժիտի վրա. ո՞րտեղից գնէ։ Մարդիկ են մէջ ընկնում, փեսային խնդրում, աղաչում են, որ սպասէ. խոստանում են ամուսնութիւնից յետոյ գնել և տալ, բայց փեսան անողոք է. նա իրանն է պահանջում։ Լաց է լինում զօքանչը, աղի արտասուք է թափում նորահարսը, չուարել են հանդիսականները, բայց ոչ մի բան չէ կարողանում փափկացնել փեսայի կոչտացած սիրտը—չէ՞ որ նա փողը, օժիտն է ուզել և ոչ թէ աղջկան—մինչև որ բարեկամները փեսայի ներկայութեամբ իրանց մէջ ժողովում են գորգի գինը ու տալիս...

Թողնենք մեր Թիֆլիսցիներին հանգիստ, նայենք գաւառացի երիտասարդներին, որոնք ամեն տարի տասնեակներով գալիս են Թիֆլիս ամուսնանալու։ Իրանց ապրած տեղում աղջիկ չը կայ։ Թիֆլիսի աղջիկները կրթված են, կարգ ու կանոն գիտեն, և որ գլխաւորն է, նրանցից ձուաձեղի հոտ է գալիս... Եւ ահա օտար քաղաքացին վերցնելով իր յետին կոպէկները, գալիս, իջնում է յայտնի հիւրանոցներից մէկում ու իր մի բարեկամի միջոցով յայտարարում է թէ ցանկանում է ամուսնանալ։ Քամու արագութեամբ այդ լուրը տարածվում է մեր մոցիքուլների մէջ. հիւրանոցի դուռը սկսում է արագ-արագ բացվել, այցելուները մէկը միւսի յետևից ներս ու դուրս են անում, առևտուր են անում, ինչպէս փորձված վաճառականներ։ Իսկ մեր գաւառացի երիտասարդը բեխերը ոլորելով, սուտեր ասելով, թէ ինքը իր բնակավայրում այս ու այն ունի, թէ իրան աւելի չատ փողով աղջիկ տուողներ կան և այլ նման խօսքերով ճանապարհ է դնում նրանց, մինչև որ առաջարկում են մէկին, որը բոլոր միւսներից գերազանցելի է, այսինքն փող չատ ունի, և մեր պարոնը կանգ է առնում դրա վրա։

Սակայն մեր ամուսնացողը մի րոպէ անգամ իրան հարց չէ տալիս, թէ արդեօք նա կարո՞ղ է կատարել քաղաքացի օրիորդի բոլոր պահանջները, կամ օրիորդը կարո՞ղ է սիրել, համակրել ամուսնուն։ Իր մասին չեմ խօսում, որովհետև նրա ցանկութիւնն է միայն փող ստանալը, իսկ թէ վերջը ինչ կը լինի, այդ ապագայի գործ է։

Հաչ.

մօտ ժամանակներումս սկսվեցին խորհրդակցութիւններ այն յօբելեանական ցուցահանդէսի կազմակերպութեան մասին, որ պէտք է նուիրված լինի Պետերբուրգի հիմնադիր Պետրոս Մեծի յիշատակին։

—

ՎԵՐԻՆ-ԱԳՈՒԼԻՍԻՑ մեզ գրում են. «Փետրվարի 13-ին Վարդանանց տօնին, երկսեռ դպրոցների աշակերտ-աշակերտուհիների և խուռն բազմութեան ներկայութեամբ պատարագից յետոյ ս. Քրիստափոր եկեղեցում կատարվեց հոգեհանգիստ 1036 նահատակների ու Գրիգոր Արծրունու և Աղամեանցի համար։ Ուսուցիչ Մովսիսեանը խօսեց V-րդ դարի մասին։ Ապա աշակերտուհիներից մէկը կարդաց իր պատրաստած Վարդանանց պատմութիւնը։ Հոգեհանգստից յետոյ ցրվեց ժողովուրդը, օրհնելով իր եկեղեցու ու ազգի համար աշխատողների յիշատակը»։

—

ԼԱՅՊՑԻԳԻՑ մեզ գրում են. «Մարտի 7-ին Լայպցիգի հայ ուսանողութեան մի մասի նախաձեռնութեամբ տեղի կունենայ մի կօնֆերանս, ուր գերմանուհի յայտնի վիպասանուհի Իլզէ Ֆրապան-Ակունեան կը կարդայ մի դասախօսութիւն հայերի մասին»։

—

ՀՆՁԵՇՏԻՑ մեզ գրում են փետրվարի 16-ից. «Չը նայած որ 1898 թւի ամառը Հնչեշտի հայոց եկեղեցին՝ շնորհիւ իր մեկուսի և անպաշտպան դրութեանը, մի անգամ արդէն կողոպտվել էր անյայտ աւազակների ձեռքով, նոյն դէպքը կրկնվեց բուն-բարեկենդանի վաղ առաւօտեան պահուն այս փետրվարի 16-ին. կողոպտողները տարել են ամենակարեւոր եկեղեցական արծաթեայ անօթները—սկիհ, մաղզմայ, սեղանի և ատենի խաչերը, մասնատուփը մասներով, աղաւնին սեղանի 6 աշտանակներով, մի քանի մետաքսեայ թաշկինակներ և մօտ 70 կ. փող, որքան [illegible] որ գտել են դրամարկղում։ Զարմանալին [illegible] է, որ այլ իրերի ձեռք չեն տուել և գոհ[illegible]րը [illegible] են մնացել. նոյն կերպ վարված են [illegible] եղել և 1898 թւին, երբ դուրս գալով [illegible]եկեղեցու խաչերից 2 հատը նետած են եղել բակը, այս անգամ էլ ատենի մեծ խաչը (արծաթեայ ոսկեզօծած) կարծելով երևի պղնձեայ—ձգել են բակում։ Այստեղ մեղադրելին այն անհոգութիւնն է, որ առաջին դէպքից յետոյ խնայում էին մի գիշերային յատուկ պահապան կարգել, որն անհրաժեշտ է Հնչեշտի եկեղեցու տեղի պէս մի անմարդաբնակ տեղում։ Վնասը հասնում է 270 ր.։ Աւազակները կամ մոլդովան գիւղացիք են և կամ Օդեսայի վարպետներ»։

—

ԼԱՅՊՑԻԳԻՑ մեզ հաղորդում են, որ Բեռլինում հրատարակվող «Deutsch-Asiatische Gesellschaft»-ի «Asien» ամսագրի այս տարվայ յունվարի համարում լոյս է տեսել պ. Հ. Առաքելեանի «Բաբիականութիւնը Պարսկաստանում» վերնագրով յօդուածը պ. Լ. Բաբայեանի թարգմանութեամբ։

—

ՇՈՒԼԱՎԵՐԻՑ մեզ գրում են. «Մեր գիւղացիների պարապմունքը այգեգործութիւնը ու երկրագործութիւնը լինելով, հասարակութիւնը ահագին վնասներ է կրում մի քանի աղքատիկ մարդկանցից, որոնք մինչև հիմա ձրիաբար օգտվելով հասարակական արօտներից, պարապում են անասնապահութեամբ, չը նայելով, որ Շուլավէրը անասնապահութեան յարմարութիւններ չունի։ Այնքան երես էին առել այդ մարդիկ, որ նոյն իսկ յանդգնում էին իրանց փարախների մօտի արօտներից քշել գիւղացիների անասունները իրանց համար «ղորուղ» պահելով։ Ինչ կը նշանակէ իւրաքանչիւր ոչխարից երեք րուբլի տարեկան եկամուտ ստանալ ու սեփական արօտներ չը գնելով, գիւղացու այգին ձմեռվայ արօտ դարձնել, իսկ արտը՝ գարնան և առանց խղճահարվելու մի քանի ժամում տրորել հարեանի դառն քրտինքի արդիւնքը, մի մազաչափ գոնէ չը յարգելով ուրիշի սեփականութիւնը։ Բայց ինչ անէ գիւղացին, ում դիմէ. շատ ժամանակ նա վախենում է ոչխարատիրոջ ղազախեցի ու բորչալուեցի թուրք չօբաններից, որոնք ամեն մի բոպէ նոյն գիւղացու միակ կովն էլ «ղավուրմայ» կանեն, այրելով նոյն գիւղացու այգի սարերը։ Արդեօք ժամանակ չէ մեր գիւղացիներին ձեռք վերցնել այս տգեղ ու վայրենի սովորութիւնից։ Թէև շնորհիւ մեր եռանդուն տանուտէրի ժամանակաւորապէս վերջ է դրված այս վայրենի սովորութեան ու որոշ տուրքեր է դրած արածող անասունների վրա, բայց այս էժան չի նստի հասարակութեանը, որը համախօսական է տուել տանուտէրին՝ ութ զինաւորած ընտրովի երիտասարդներ վարձել այգիների ու արտերի պահպանութեան համար, վճարելով այգիների դեսեատինին մի վեդրօ գինի և օրավարձին 27 ֆունտ ցորեն։ Համաձայն համախօսականի, նոյն իսկ այն գիւղացին, որ իր անասունները տանի իր այգին, տալիս է իւրաքանչիւր անգամ յօգուտ հասարակութեան 25 րուբլի տուգանք. թէև այս համախօսականը իրաւաբանական տեսակէտից շատ խախուտ է, բայց ցանկալի է, որ նա գործադրութեան մէջ մտնէր։ Չը նայած այս տարվայ խիստ ձմեռվան, այնուամենայնիւ ոչ ոք չէ համարձակվում խախտել համախօսականը, այլ շարունակ սպառնալիքներով ատամները կրճտացնում են տանուտէրի դէմ»։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ՓՈՐՁԸ ՎԵՆԵՏԻԿՈՒՄ

—

«Մշակի» մէջ արտատպված էր «Berlin. Tagebl.» լրագրի հաղորդած այն լուրը, որ Վենետիկում սպանութեան փորձ է կատարվել թիւրքահայ յայտնի գրող պ. Արփիար Արփիարեանի կեանքի դէմ։

Իտալիայից ստացած տեղեկութիւնները հետեւեալ կերպով են ներկայացնում այդ յանցագործութիւնը։

Փետրվարի 21-ին (ն. տ.) գիշերվայ ժամի 11-ին, երբ պ. Արփիարեան Café Orientale սրճատանից դուրս գալով, գնում էր դէպի իր բնակարանը, մթութեան մէջ անյայտ մարդիկ երեք անգամ րէվօլվէր են պարպում նրա վրա։ Պ. Արփիարեան երկու վէրք է ստանում, մէկը գլխից, միւսը ետեւից։ Վէրքերը թեթեւ են և վիրաւորվածը քիչ ժամանակի ընթացքում բոլորովին կառողջանայ։ Նա խնամվում է քաղաքային հիւանդանոցի մէջ։

Դէպքից մի քանի օր առաջ երկու հայեր ներկայանում են պ. Արփիարեանին իբրև բարեկամներ։ Պ. Արփիարեան մօտ է առնում նրանց քաղաքի մէջ, խօսակցութիւն է ունենում նրանց հետ և լսում է սպառնալիքներ նրանց կողմից, որ դադարեցնէ «Հայ Հանդէսի» մէջ մերկացումներ տպագրելը. աւելացնում են, որ պ. Արփիարեան այս օրերս մի սիւրպրիզ էլ պիտի ստանայ։

Ենթադրվում է, որ այդ երկու անձինքն են սպանութեան փորձ անողները։ Ոստիկանութիւնը ամենայն եռանդով որոնում է այդ փորձի հեղինակներին. ականատեսների ցուցմունքները ենթադրել են տալիս, որ սպանութեան փորձ անողները նմանութիւն ունեն վերոյիշեալ երկու հայերի հետ։ Կարծում են որ դրանք կարողացած չը պիտի լինեն Վենետիկից փախչել։

Իտալական թերթերը շատ համակրելի տողեր նուիրեցին պ. Արփիարեանին։ Բայց այդ թերթերը ասում են, որ զարնողները թիւրքեր պիտի լինեն և զայրանում են, թէ ինչպէս թիւրքերը իրանց վրէժխնդրութեան տեղ են ընտրում Իտալիայի հողը։ Եւ սա մասամբ հասկանալի է։ Իտալացին չէ կարող ըմբռնել, որ իր ազգին ծառայող մի հայ սպանվի հայի ձեռքով։ Միամտութիւն չէ այս։

ՄԱՏԹԷՈՍ ՊԱԼԵՕԶԵԱՆԻ ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԸ

—

Իզմիրի վերաքննիչ ատենի պատժական ճիւղը յունվար 20-ի երկուշաբթի օրը իր վճիռը տուաւ այն ոճրագործներուն մասին, որոնք անցեալ սեպտեմբեր ամսոյ մէջ ուրբաթ առտու մը րէվօլվէրի հարուածով սպանեցին Իզմիրի պատուաւոր վաճառականներէն Մատթէոս էֆ. Պալեօզեանը։ Մարդասպանն էր Պարսկաստանի Կէրտիպատ գիւղէն Պետրոս Ազիզօֆ, որուն խոստովանութիւններուն վրա, իբրև մեղսակից հետզհետէ ձերբակալուեցան Հայկ, ասոր կինը Աշնիւ, և ասոնց ընկերներէն Մարգար և Մինաս։

Դատարանին կը նախագահէր Խօմէր Շէվգէ պէյ, և ներկայ էին բոլոր դատաւորները։ Ամբաստանեալներուն կը փոխանորդէին երկու թուրք փաստաբաններ՝ Գատըրզատէ Իպրահիմ պէյ և Միթիլլիցի Մուստաֆա պէյ։ Դատավարութիւնը սկսաւ ժամը վեցին։ Նախ ընդհանուր դատախազը ոճրին պարագաները պարզեց և յետոյ նախագահը մի առ մի հարցաքննեց բոլոր ամբաստանեալները։ Վկաներու ունկնդրութենէն ետքը, ընդհ. դատախազը ամբաստանեալներուն յանցապարտութիւնը պահանջեց։ Պաշտպան փաստաբաններուն ճառերէն վերջ, դատաւորները ժամը 10-ին մէջցեին խորհրդակցութեան սենեակը առանձնացան, և յետոյ վերադառնալով, արձանագրիչ-քարտուղարը կարդաց տրուած որոշումը, որուն համառօտ բովանդակութենէն կը հասկցուէր թէ ամբաստանեալներէն Պետրոս Ազիզօֆ կանխամտածութեամբ գործած է ոճիրը, ինչ որ հաստատուած է թէ իր խոստովանութեամբ, թէ համոզիչ ապացոյցներով և թէ վկաներու յայտարարութիւններով. իսկ Հայկ այս կարգի չարագործութիւններու մէջ հարկ եղած օժանդակութիւնները գործնականապէս և անձամբ պատրաստած է, ինչ որ հաստատուած է թէ՛ դատավարութեան ընթացքէն, և թէ իր խոստովանութիւններէն։ Հետեւապէս երկուքն ալ եղեռնագործ ճանչցուած են։ Գալով Հայկի կնոջ՝ Աշնիւի, և Մարգարի ու Մինասի, անոնց մեղսակցութիւնը հաստատուած չըլլալով, անպարտ արձակուած են։ Այս որոշմնագրին ընթերցումէն ետքը, ընդհանուր դատախազը մարդասպան Պետրոս Ազիզօֆի դէմ պատժական օրէնքին 170-րդ յօդուածին և մեղսակից Հայկի դէմ 58-րդ յօդուածին որոշած պատիժը պահանջեց։ Պաշտպան փաստաբանները պատիժի թեթեւացում խնդրեցին։ Դատաւորները դարձեալ խորհրդակցութեան սենեակը առանձնանալէ ետքը վերադարձան, և նախագահը հաղորդեց տրված վճիռը, որով մարդասպան Պետրոս Ազիզօֆ պատժ. օրէնքին 170-րդ յօդուածին համաձայն՝ մահվան, և մեղսակից Հայկ՝ 58-րդ յօդուածին համաձայն՝ ցկեանս բերդարգելութեան դատապարտված էին։ Դատապարտեալները բանտ տարուեցան։

«Սուրհանդակ»

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

—Լրագրական տեղեկութիւնները այն տպաւորութեան մասին, որ գործել է Եւրոպայի զանազան երկիրներում ռուս-աւստրիական րէֆօրմների ծրագիրը, երկու տեսակի են բաժանվում։ Մեծ-պետութիւնները բոլորն էլ գոհ են, այն ինչ մանր պետութիւնները համարեա բոլորն էլ դժգոհ։ «Temps» լրագրի Սօֆիայի թղթակցի ասելով, բօլգարները չեն թագցնում իրանց հիասթափութիւնը. նրանք դժգոհ են ոչ այնքան առաջարկված րէֆօրմներից, որքան նրանց գործադրութեան վերաբերեալ գրաւականների բացակայութիւնից։ Ապագայ գեներալ-ինսպէկտօրին չէ տուած իշխանութիւն վալիների վրա, և անհնազանդութեան դէպքում նա չէ կարող արձակել նրանց պաշտօնից, այնպէս որ նրա լիազօրութիւնները լոկ տեսական են։ Սերբիայում, ինչպէս հաղորդում են «Temps» լրագրին Բելգրադից, նոյնպիսի դժգոհութիւն է տիրում և նոյն պատճառով։ Այնտեղ չեն հասկանում, թէ ինչ գործնական միջոցներով պետութիւնները կամենում են արմատախիլ անել այն չարիքները, որոնք կատարվում են հարկահաւաքի ժամանակ։ Սերբերին մեծ հոգս է պատճառում նաև այն հանգամանքը, թէ սահման կը դրվի՞ արդեօք բռնութիւններին և աւարառութիւններին Հին-Սերբիայում։ Այս պատճառով էլ, չը նայած սերբիական պետական գանձարանի կատարեալ դատարկութեան, խօսք կայ պատերազմական դրութեան մէջ դնել զօրքը։ Ալեքսանդր Թագաւորը յաճախ տեսակցութիւններ է ունենում այժմ Վուիչի և Պաչիչի հետ և մտածում է նորից համաձայնութիւն կայացնել արմատականների հետ՝ բարդութիւններ ծագելու դէպքում ժողովրդականութիւն վայելող մինիստրութիւն ունենալու նպատակով։ Ցոյներն ևս իրանց կողմից վախենում են, թէ չը լինի Մակեդօնիայում գերիշխող դիրք ձեռք բերեն նրանց հինօրեայ թշնամի բօլգարները։ Ցունական կառավարութիւնն ևս սաստիկ զբաղված է այս հոգսով. նա ամենևին նախապատրաստված չէ պատերազմի և մտածում է համաձայնութիւն կապել Թիւրքիայի հետ, աչքի առաջ ունենալով առեւտրական այն օգուտները, որ կարող է տալ Ցունաստանին այնպիսի համաձայնութիւնը։ Միմիայն Ռումինիան է, որ ձայնակից է մեծ պետութիւններին և ամենալաւ հետեւանքներ է սպասում րէֆօրմներից, եթէ նրանց գործադրելու ժամանակ հաշուի կառնվեն Մակեդօնիայի բոլոր ցեղերի, և դրանց թւում նաև վալախների շահերը։

—Կ. Պօլսից ստացված տեղեկութիւններին նայելով, Մակեդօնիայի գեներալ-ինսպէկտօր նշանակված է Խիլմի փաշան։ Լուրեր են պտտում, որ րէֆօրմները կը մտցնվեն Թիւրքիայի եւրօպական բոլոր վիլայէթներում, թէպէտև այս վերջին տեղեկութիւնը դեռ ևս պաշտօնապէս հաստատված չէ ոչ մի պետութեան կողմից։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

22 փետրվարի

ՌՕՍՏՕՎ ԴՕՆԻ ՎՐԱ։ Քաղաքային դուման որոշեց միջնորդութիւն յարուցանել՝ գիւղատնտեսական պօլիտեխնիկում բանալու մասին։

ՄԷՔՍԻԿԱ։ Փետրվարի 21-ին տեղի ունեցաւ Պիկօդէ-Կօլիմ հրաբուղխի առանձնապէս զօրեղ արտավիժումն։

ԿԷՕՆԻԳՍԲԷՐԳ։ Աուէր կօնցէրտներ է տալիս աչքի ընկնող աջողութեամբ։

ԲԵՐԼԻՆ։ «Köln. Zeitung» լրագրի Բելգրադի թղթակիցը հաղորդում է, թէ տեղական լրագիրները մատնացոյց են անում այն հանգամանքի վրա, որ շուտով հրաժարական են տալու կաբինէտի երեք-չորս անդամները։

ԿՕՊԷՆՀԱԳԷՆ։ Քրիստիան թագաւորի ծննդեան 85-ամեակի օրը, մարտի 26-ին, գալիս է Չարչարանքի շաբաթին, այդ պատճառով Վիլհէլմ կայսրը անձամբ չի այցելի թագաւորին այդ օրը, այլ դրա փոխարէն նա Կօպէնհագէն կը գայ մարտի 20-ին։

ԼՕՆԴՕՆ։ Հրատարակված է «Սպիտակ գիրքը», որ պարունակում է Լանսդօունի բացատրութիւնը Լօնդօնի աւստրօ-ունգարական դեսպան Դէյմի կարծիքի առիթով Անգլիայի հայեացքի մասին գործերի դրութեան վրա Մակեդօնիայում։ Այդ բացատրութիւնների համաձայն, րէֆօրմների նախագծի նախապէս ընդունելը այն մտքով չը պէտք է հասկանալ, որ կառավարութիւնը չէր կարող առաջ բերել կամ պաշտպանել ուրիշ առաջարկութիւններ, եթէ ներկայ առաջարկութիւնները որ և է պատճառով անյարմար համարվէին։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Ռուս-աւստրիական առաջարկութիւնների համաձայն, իրադէն ներումն է շնորհում Մակեդօնիայի քաղաքական յանցաւորներին։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Փետրվարի 22-ին Սուրբ Հաղորդութիւնն ընդունեցին Թագաւոր Կայսրը, Թագուհի Կայսրուհիներ Ալէքսանդրա Ֆէօդօրօվնա և Մարիա Ֆէօդօրօվնա, Մեծ Իշխան Թագաժառանգը, Մեծ Իշխանուհի Կսէնիա Ալէքսանդրօվնա և Մեծ Իշխան Ալէքսանդր Միխայլօվիչ։

23 փետրվարի

ԷԿՎԻԼԱ։ Փետրվարի 22-ին զգացվում էր երկրաշարժ։

ՏԱՆԺԷՐ։ Տանժէրի նահանգապետը Ֆէցից տեղեկութիւն ստացաւ, որ Թեկնածուն գերի է վերցված։

ԼՕՆԴՕՆ։ «Standard» լրագրի մէջ Կ. Պօլսի թղթակիցը խօսակցութիւն ունէր մեծ վէզիրի հետ Մակեդօնիայի րէֆօրմների մասին։ Մեծ վէզիրը բացատրեց, որ րէֆօրմները կիրագործվեն տառացի ճշդութեամբ, սակայն Թիւրքիային ժամանակ է հարկաւոր իրագործելու րէֆօրմները։ Մակեդօնիայում ինժեները զբաղված են նոր ճանապարհների կառուցմամբ, որի պատճառով շրջանի առեւտրական յարաբերութիւնները նշանաւոր կերպով կը զարգանան։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Բ. Դուռը հաղորդեց ռուսաց և աւստրօ-ունգարական դեսպաններին, որ սուլթանի շնորհած ներման պատճառով, կազմակերպված է յանձնաժողով, որը կը հսկէ Բօլգարիա վերադարձողների վրա. վերադարձողներից խլվում է զէնքը և նրանք պարտաւորվում են երդումով սրանից յետոյ ևս հաւատարիմ հպատակներ մնալ։ Մինչև այժմ վերադարձել են 400 էմիգրանտներ։

ՊՐԱԳԱ։ Փետրվարի 21-ին և 22-ին Աշում, Գրասլիցում և Դօվլօխում զգացվում էին ստորերկրեայ բաւական զօրեղ հարուածներ։

24 փետրվարի

ԲԷԼԳՐԱԴ։ Սերբիական թագաւորութիւն հրատարակելու օրվայ առիթով պալատում կայացաւ ճաշ։ Թագաւորը խմեց Սերբիայի բարգաւաճման և օտար թագաւորների կենացը և մատնացոյց արեց, որ Սերբիան երջանիկ է նրանով, որ երկար ժամանակ նա խաղաղութեան և կարգի տարր է Բալկանեան թերակղզու վրա։ Թագաւորը բարեմաղթեց, որ նոյնը շարունակվի սրանից յետոյ ևս և հնարաւոր լինի յոյս դնել Եւրօպայի թագաւորների օժանդակութեան վրա։ Ֆէխտի-փաշան դիպլօմատիական կազմի անունից առաջարկեց արքայական զոյգի կենացը և խօստովանեց Ալէքսանդր թագաւորի և Դրագա թագուհու խաղաղասիրական ձգտումները. կատարվեց թիւրքական հիմնը։

ՎԱՇԻՆԳՏՕՆ։ Րուզվէլտ պատասխանեց գերմանական կայսրի առաջարկութեանը յետաձգել Ֆրիդրիխ Մեծի արձանի բացումը մինչև 1904 թիւը։ Նախագահը, հաղորդելով համաձայնութիւն այդ ցանկութեանը, աւելացրեց, որ 1904 թւին, երբ առաջ կը գնայ զինուորական դպրոցի կառուցումը, հնարաւոր կը լինի յանձնելու գործողութիւնը մեծ հանդիսաւորութեամբ կատարել, որ կը համապատասխանէ պարգեւ տուող անձին և հէնց իրան պարգեւի արժողութեանը։

Կ. ՊՕԼԻՍ։ Քաղաքական ներումն մակեդօնական վիլայէթների ապստամբներին կը յայտարարվի երկուշաբթի. այդ ներումն սակայն գործադրվում է արդէն ներկայումս։ Այն լու-

րը, որ անգլիական դեսպանը Իլդիզ-Քիօսկում առաջարկութիւն արեց ռէֆօրմներ տարածելու մասին փոքր-ասիական վիլայէթների վրա, հերքվում է անգլիական կողմից։ Օրմանեան պատրիարքը շատ անգամ դարձնում էր Իլդիզ Քիօսկի ուշադրութիւնը գործերի դրութեան վրա փոքր-ասիական վիլայէթներում և նրան հաղորդվեց, թէ Բ. Դուռը հրամայեց հաւասար իրաւունքներ ունեցողներ համարել հայերին և խուսափել նրանց վերաբերմամբ անարդարութիւններից։—Փետրվարի 22-ին Ադրիանօպօլ և Սէրէս ուղարկվեցին 10,000 հրացաններ, պահեստները լրացնելու համար։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔՈՒԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ ԹԱԳՈՒՀԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ
ԻՍԱՀԱԿ ՄԷԼԻՔ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
Բ. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)

Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից։
ԸՆԴՈՒՆՈՒՄ ԵՆ

Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան, վեներական (սիֆիլիս) և միզասեռ. հիւանդ.
ՋԻԿՕՎԱՆԻ—9—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆՑ—10—11 ժ. մորթու, վեներական և վիրաբուժութիւն։
Զ. Ի. ԲԱԲԱՆԱՍԵԱՆՑ—11—12 ժ. մանկաբարձութեան կանանց և երեխայոց հ.
Կ. Ի. ԳԶԵԼԻԵՎ—12—1 ժ. ականջի, քթի և կոկորդի հ.
Դ. Ա. ԹԱՐԽԱՆԵԱՆՑ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ. երկուշ. չորեք. ուրբաթ։
Ա. Գ. ԿԱՐԱԳԵՑԵԱՆՑ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ. երեքշ. հինգշ. շաբաթ։

ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ

Ն. Ն. ՌՈՍՏՈՄԲԷԿՈՎ—5—6 ժ. վիրաբուժ. և մորթու հ. (ելեկտրաբուժ.)։
Ն. Ս. ԼԻՒԲԵՑԿԻ—6—7 ժ. նեարդային (ելեկտրաբուժ) ներքին և վեներական հ.
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ ՇՁԵՐԲԻՆԻՆԱ—7—7½ ժ. մանկաբարձութեան և կանանց հ.։
Դ. Ա. ԹԱՐԽԱՆԵԱՆՑ—7½—8 ժ.
Բ. Ա. ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ—7½—8 ժ.

Վճարը 50 կ. չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։
Օ. Ց. ԱՌՎԱՆԻՑԱԿԻ—տանը. ծաղկահատ և բժշկական մարզանարգ. դիմել 11—1 ժ.։

Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
բժշկապետ ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ

Վենետիկից ստացվեց
Հ. Ղ. ԱԼԻՇԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ ՆՈՒԻՐՎԱԾ
«ԶԳԱՑՄՈՒՆՔ» ԺՈՂՈՎԱԾՈՒՆ
Խմբ. Գր. Բալասեանի
Գինն է 40 կոպ.
Գլխաւոր պահեստը միմիայն «ԳՈՒՏԵՆԲԵՐԳ» գրախանութում, 4—5

ՀԱՅՐ ՂԵՒՈՆԴ ԱԼԻՇԱՆԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ
„ԶԳԱՑՄՈՒՆՔ“

Զուտ բանաստեղծական-գեղարուեստական հանդէսի առաջին գիրքը արդէն պատրաստվում է և լոյս կը տեսնէ յուլիսի 1-ին արտասահմանում։ Հրատարակութիւնը կը լինի շատ շքեղ՝ բանաստեղծների և նիւթերին համապատասխան պատկերներով։ Հրաւիրում ենք ռուսահայ և թիւրքահայ բանաստեղծներին աշխատակցելու Ոտանաւորները պիտի լինեն ուրախ և զգացմունք արտայայտող, որոնց ընտրութիւնը լինելու է խնամքով։ Մեծ ծաւալով այս բացառիկ գիրքը կը լինի «ցուցահանդէս վառ բանաստեղծական գրիչների», ուր ընթերցողը պիտի տեսնէ թէ արեւելեան և թէ արեւմտեան, (հին և նոր) բոլոր հայ բանաստեղծների ստեղծագործութիւնների բնաւորութիւնը, զգացման աւիւնի և կորովի չափը, ծանօթանալով (լուսանկարների միջոցով) և նրանց անձնական դէմքերի հետ։ Ամեն հայ մարդ թող հաճութիւն ունենայ ձեռք բերելու ՍԵՂԱՆԻ ԶԱՐԴ։ Գինը կարժենայ 3 րուբլի, հրատարակվելուց յետոյ կը բարձրացնվի։ Նիւթերը, բաժնեգները և նուէրները ուղարկելու են իմ հասցէին՝ Шулаверы, Григорію Баласянцъ. Արդէն լոյս տեսած առձեռն «Զգացմունք» ժողովածուի համար կը խնդրենք այսուհետև ինձ չը դիմել, այլ «Գուտենբերգ» գրավաճառին, որին յանձնել եմ ամբողջապէս։
Խմբագիր-հրատարակիչ՝
3—3 Գրիգոր Բալասեան

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
Ա. Մ. Խան-Աղեան
Ընդունում է հիւանդներին 9—2 և 4—6 ժ. Երեւանեան հրապարակ, տուն Խարազեանի № 3։ (Կ. Ե. Հ.) 39—100

ԹԻՖԼԻՍԻ ՔԱՂԱՔԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԸ
սրանով յայտարարում է, որ նրա դիւանատանը, փետրվարի 27-ին, ցերեկվայ ժամի 1-ին, նշանակված է երկրորդ աճուրդ՝ կապալով տալու կառքերից, սայլերից և խոշոր ու մանր կենդանիներից վերցնվող տուրքը Մնացականեան կամրջից անցնելու համար։ Աճուրդին մասնակցել ցանկացողները կարող են տեսնել պայմանագիրը Ուպրավայի 4-րորդ բաժանմունքում բոլոր լի օրերը՝ առաւօտեան ժամի 9-ից մինչև 3-ը։ Փակ ծրարներ կընդունվեն մինչև փետրվարի 27-ը։ Աճուրդի համար իւրաքանչիւր մասնակցող պէտք է ներկայացնէ 15,000 րուբլու գրաւական։ 3—3

ԹԻՖԼԻՍԻ ԱՅԳԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԻ ուսուցիչ ՍՏՐՈՒՄԲԼԼՕՅԻ ՄԵՂՈՒԱՆՈՑԸ ԵՒ ՄԵՂՈՒԱՊԱՀԱԿԱՆ իրեղէնների կենտրօնական պահեստը ընդունում է պատուէրներ՝ մատակարարելու մեղուապահական գործիքներ, մեղրատու բոյսերի սերմեր, արհեստական մոմաթերթ և Դադանի սիստեմի փեթակներ՝ լորենու փայտից՝ հատը 7 րուբլով։ 3—3

ԱՏԱՄԻ ԵՒ ԲԵՐԱՆԻ ԽՈՌՈՉԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԻ
ԲԺ. Ն. Ա. ԿԱՃԿԱՃԵԱՆ
ՏԵՂԱՓՈԽՎԵՑ Սերգիեվսկայա փող., տուն Կորգանեանի № 14։ Ընդունում է հիւանդներին առաւօտեան 9—1 ժ.։ Երեկոյեան 5—7 ժամ։ 5—5

ՄԻՐՋԱՅԵԱՆՑԻ ՖԻՐՄԱՆ
ՕՐԹԱՃԱԼԱՅՈՒՄ
Շիշերով կաթ 2 ֆունտ քանակութեան (3 կրուժկա) 15 կոպէկ։ Ցանկացողներին ուղարկվում է տուն։ Դիմել Գօլօվինսկի, սեփական տուն, տելէֆօն № 323։ 3—3
(ո. կ. եք.)

Լոյս տեսաւ
Ա. Ց. ԱՍՄԱՆԻ
Ա Ր Ի Ւ Ն
(Քրդական բարքերից)
Գինն է 10 կ.
Պահեստը «Գուտենբերգ» գրախանութում։ 3—5

Թիֆլիսի Նաւթարդիւնաբերական Ընկերութեան Վարչութիւնը
Սրանով պատիւ ունի յայտարարելու ի գիտութիւն պ. պ. բաժնետէրերի, որ 7% վճարի, այսինքն ամեն մի փային 17 ր. 50 կ., վերջին ժամանակամիջոցը լրանում է վաղը, սոյն փետրվարի 26-ին, 1903 թ.
Ընկերութեան գրասենեակը գտնվում է Սերգիեվսկայա փողոցում, Փրիդօնովի տանը, № 7։ 1—1

!!ՕԳՏՎԵՑԷՔ ԴԷՊՔԻՑ!!
ԵՂԲ. Վ. ԵՒ Ա. ԽՈՒԴԱՎԵՐԴԵԱՆՆԵՐԻ
ՀԱՆԴԵՐՁՆԵՐԻ ԽԱՆՈՒԹՈՒՄ
որը գտնվում է Գօլօվինսկի պրօսպէկտի վրա, I գիմնազիայի հանդէպ,
ՆՇԱՆԱԿՎԱԾ Է
ՄԻՄԻԱՅՆ ԵՐԿՈՒ ՇԱԲԱԹՈՎ
այն է փետրվարի 22-ից մինչև մարտի 5-ը
ՁԸ ՏԵՍՆՎԱԾ ԱՐԺԱՆ ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ
Անցեալ տարվայ ամառային և ձմեռվայ սեզօններից մնացած տղամարդկանց, կանանց և երեխայոց հագուստների, որոնք առանձնացրած են միւսներից և վերջնական գները նշանակված էտիկէտների վրա կապոյտ մատիտով։
Ստացել ենք արտասահմանեան և ռուսական ամենայայտնի գործարաններից, մեծ քանակութեամբ զանազան տեսակ տրիկօներ և մահուդներ։
Ընդունում ենք ամեն տեսակ պատուէրներ, ծախում ենք նաև արշինով։
Ստացել ենք և շարունակ ստանում ենք եւրօպական ամենավերջին տարազով կարված տղամարդկանց և կանանց հագուստներ և վերնազգեստներ։
Գների արժանութեան կողմից չունի ոչ մի մրցող։ 3—10

Թիֆլիսի Նաւթարդիւնաբերական Առևտրական Ընկերութեան Վարչութիւնը
Սրանով տեղեկացնում է պ.պ. բաժնետէրերին, որ համաձայն ընկերութեան պայմանագրի 6-րդ յօդուածին, նա նշանակել է մարտի 10-ից մինչև 20-ը երրորդ վճարը 5% քանակութեամբ, այսինքն հինգ րուբլի ամեն մի փայից։ Դրամի ընդունելութիւնը կը կատարվի վարչութեան գրասենեակում (Երեւանեան հրապարակ, տուն Խարազեանի, գաւթում) ցերեկվայ ժամի 1—3 և երեկոյեան ժամի 7—9։ (22-ին, 23-ին և 25-ին) 3—3

ՊԱՐԻԶԻ ԴԵՂԱԳՈՐԾԻ
ՍԱՆՏԱԼ ՄԻԴԻ
ԹՈՅԼ Է ՏՐՎԱԾ ՌՈՒՍԱՍՏԱՆՈՒՄ
Այս կապսիւլների մէջ պարունակված զուտ սանտալի էսսենցիան բժիշկները խորհուրդ են տալիս գործածել անորէքի (գաղտնի հիւանդութիւնների) դէմ, կապայ-բալզամի և կուբեբայի փոխարէն։ Նա ներգործում է աւելի արագ, չէ յոգնեցնում ստամոքսը, ոչ մի հոտ չէ պատճառում և ոչնչացնում է փսխումն ու կլորիկը։
Կեղծիքներից խուսափելու համար պահանջեցէք, որ իւրաքանչիւր կապսիւլի վրա սև տառերով դրոշմված կնիքը։ MIDY
Պահեստը Ռուսաստանի գլխաւոր դեղատներում։
(5, 10, 15, 20 և 25) 8—60

Մոսկվա 1865 թ. Մոսկվա 1882 թ.
Ս.-Պետերբուրգ 1870 թ. **ԿՐԿՆԱԿՕՇԻԿՆԵՐԻ** Նիժնի-Նովգորոդ 1896 թ.
ԵՒ ՌԷԶԻՆԻ ՈՒՐԻՇ ԻՐԵՂԷՆՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ
ԱՄԵՆԱԲԱՐՁՐ ՊԱՐԳԵՒ (GRAND-PRIX)
Պարիզի ցուցահանդէսում տրված է Ռուսաստանից ՄԻՄԻԱՅՆ
ՌԷՏԻՆԻ ՄԱՆՈՒՖԱԿՏՈՒՐԱՅԻ ՌՈՒՍ-ԱՄԵՐԻԿԱԿԱՆ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ
որ հիմնված է 1860 թւականին
Խնդրում ենք ՌԷՏԻՆԻ ԿՐԿՆԱԿՕՇԻԿՆԵՐ գնելիս ուշադրութիւն դարձնել կրունկների հետեւեալ կնիքի վ[րա]

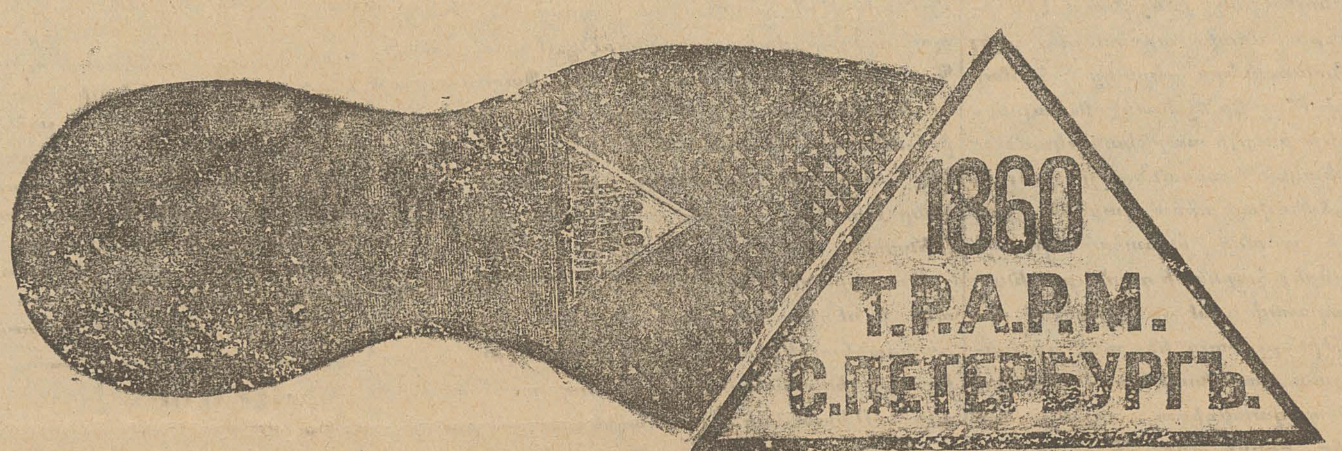

Մանուանդ ընկերութեան հիմնարկութեան «1860» թւականի եւ «Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԴ», խօսքերի վրա՝ կարմիր եռանկիւնու մէջ (գործարանի կնիքը)։
ՄԵԾ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ԾԱԽՍ ԿԱՏԱՐՈՒՄ Է
„ԼԷՕՊՕԼԴ ՆԷՑՇԷԼԷՐ“ առեւտրական տունը
Ս.-Պետերբուրգում, Մօսկվայում, Ռիգայում, Օդէսայում, ՌՕՍՏՕՎՈՒՄ ԴՕՆԻ ՎՐԱ Եկատերինբուրգում, Քիշնեւում եւ Խարկօվում. 29—35

Дозволено Цензурою. Тифлисъ, 24 Февраля 1903 г. Электропечатная Груз. Изд. Т—ва, В.-Ванкская ул.